

Van kopgroep naar hekkensluiter

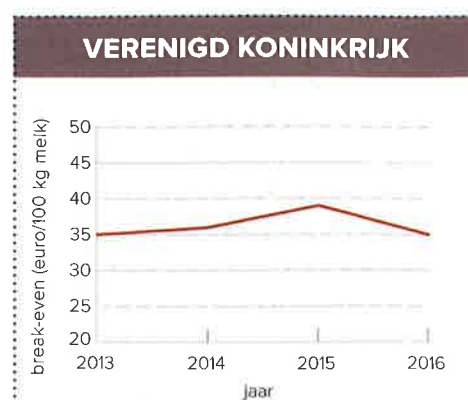
In vier jaar tijd daalde de kostprijs in Europa met gemiddeld 3 euro per 100 kilo melk. De melkveehouders in Zweden spannen de kroon met een reductie van 11 euro. In Nederland blijft de kostprijs voor het produceren van melk maar stijgen. Nederland is het enige land waar de kostprijs steeg. De fosfaatrechten dreigen de concurrentiepositie verder te verzwakken.

TEKST TIJMEN VAN ZESSEN

De Nederlandse melkveehouder kreeg er tijdens het congres van de European Dairy Farmers (EDF) stevig van langs. EDF-analist Steffi Wille-Sonk luidde de alarmbel om het de Nederlandse leden duidelijk te maken: jullie kostprijs is te hoog. 'Nederland is het enige land in Europa waar de kostprijs de afgelopen vier jaar is gestegen. Gemiddeld is de kostprijs in Europa de afgelopen vier jaar juist gedaald, met drie euro per 100 kilo melk.' Een doorsnee EDF-bedrijf is in staat om melk te produceren voor 35 euro per honderd kilo melk. In Nederland is vijf euro meer nodig om de melk kostendekkend te produceren.

Snijden in onderhoud

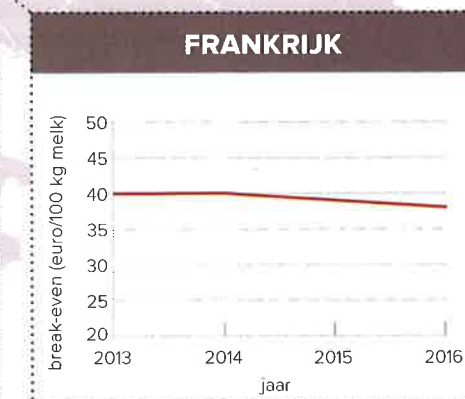
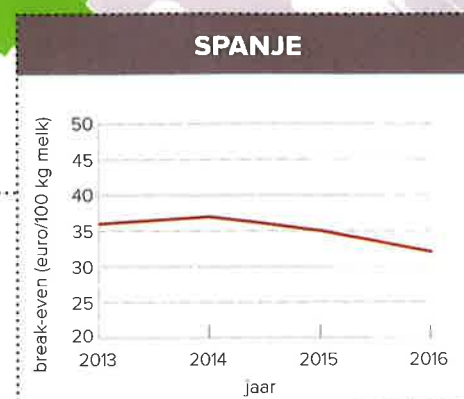
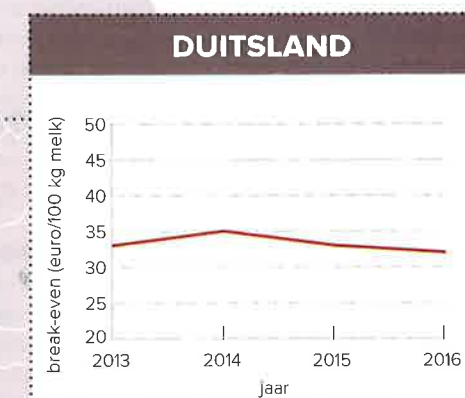
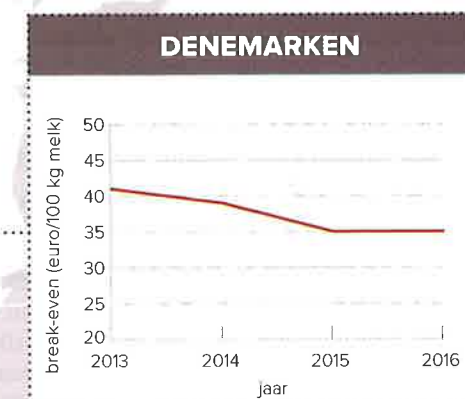
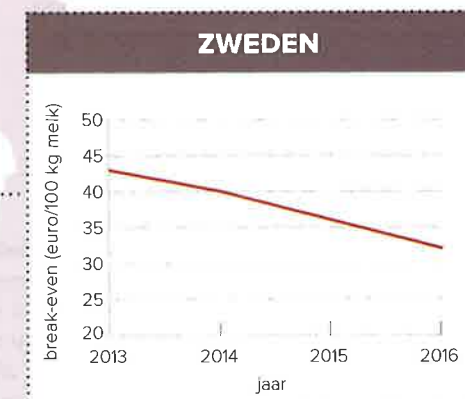
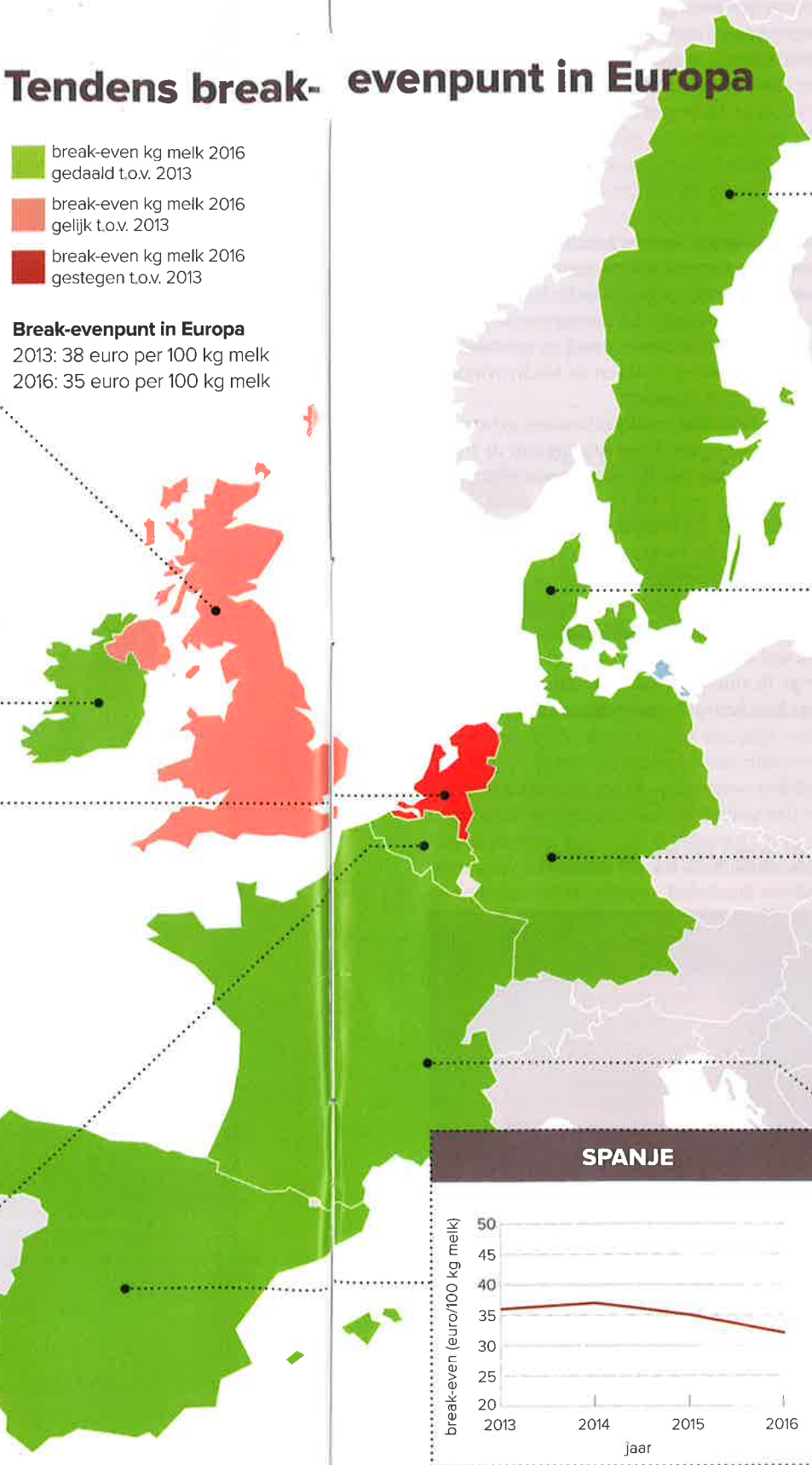
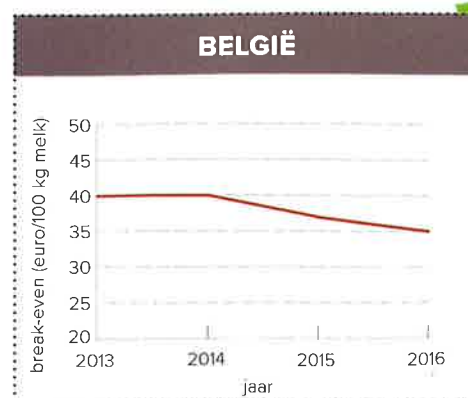
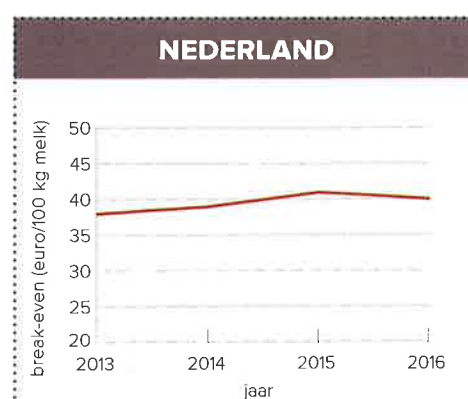
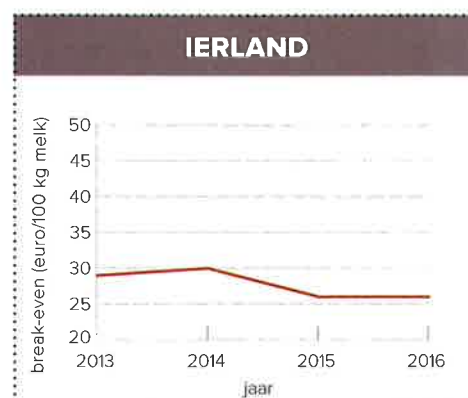
De analyse van Steffi Wille-Sonk omvat 320 bedrijven waarvan het gros afkomstig is uit zestien EU-landen. Ierland en Tsjechië zijn de kostprijskampioenen, Frankrijk, Nederland en Italië melken het duurst. België zit in de middenmoot. Zwitserland valt als niet-EU-land buiten de analyse. 'Een deel van de lagere kostprijs hebben melkveehouders te danken aan marktomstandigheden', zegt Wille-Sonk. 'De prijzen voor energie, brandstof, kunstmest, voer en rente zijn in vier jaar tijd gedaald. Daarnaast is er gesneden in de kosten voor onderhoud. Verder zorgde een hogere melkproductie per bedrijf en per koe – gemiddeld vijfhonderd kilo – voor een verdunningseffect.' De kostprijs waar Steffi Wille-Sonk over spreekt, drukt EDF uit als BEPII, dat staat voor het break-even-

Tendens break-evenpunt in Europa

- break-even kg melk 2016 gedaald t.o.v. 2013
- break-even kg melk 2016 gelijk t.o.v. 2013
- break-even kg melk 2016 gestegen t.o.v. 2013

Break-evenpunt in Europa
2013: 38 euro per 100 kg melk
2016: 35 euro per 100 kg melk

punt. Dat omvat de totale kosten (inclusief berekende arbeid en een berekende rente over het totale kapitaal) minus overige opbrengsten.

Zweden reduceert kosten fors

Kampioen lage kosten is de Nederlandse melkveehouder nooit geweest en dat is waarschijnlijk ook niet haalbaar. Daarvoor is de waarde van grond en gebouwen in Nederland te hoog. Maar als de kosten elders in Europa wel dalen, dan mag je aannemen dat de Nederlandse collega ergens iets laat liggen. Bovendien is Nederland niet uniek als het gaat om hoge vaste kosten. Een land als Zweden staat ook bekend om de stevige kostprijs, maar de Zweden zijn de afgelopen vier jaar in staat gebleken de kosten significant te reduceren. In het boekjaar 2012-2013 molken de Zweden nog voor 43 euro per honderd kilo melk, vorig jaar was dat maar liefst elf euro lager (zie illustratie).

Susanne Bååth Jacobsson is financieel specialist van de Zweedse EDF-afdeling. Zij noemt een aantal oorzaken voor de verdienstelijke ontwikkeling op Zweedse bedrijven. 'Net als elders in Europa hebben we hier kunnen profiteren van lagere prijzen voor rente, brandstof en energie. Wat in Zweden echt anders is, dat zijn de hoge vleesprijzen', vertelt Jacobsson. Zweedse consumenten willen graag Zweedse producten in hun winkelmandje. Door de drastische afname van de Zweedse veestapel is de prijs voor vlees de laatste vijf jaar met zo'n veertig procent gestegen. Een Zweedse melkkoe brengt al snel 1200 euro op. 'Tel daarbij de premie die de Zweedse overheid uitkeert om de veehouderij in de benen te houden, en je komt uit op fors hogere overige opbrengsten. Dit geld wordt in mindering gebracht op de totale kosten om uiteindelijk het break-evenpunt per kilo melk te bepalen.'

Extra telefoontje plegen

Toch is het de Zweden niet allemaal 'komen aanwaaien'. Door de scherpe melkrijdsdaling zijn veel veehouders met hun neus op de feiten gedrukt. 'Dat heeft hen meer kostprijbewust gemaakt. Ze vergelijken prijzen en plegen soms een extra telefoontje voordat ze een deal sluiten', stelt Jacobsson. Tegelijkertijd steeg de productie per koe behoorlijk; in drie jaar tijd met zeshonderd

Belgen **slijpen de kostprijs**

De Belgische melkveebedrijven die bij EDF zijn aangesloten, wisten hun break-evenpunt in vier jaar tijd met vijf euro per honderd kilo melk te verbeteren. Vorig jaar kwam de groep van negentien bedrijven exact uit op het Europees gemiddelde van 35 euro per honderd kilo melk. Daarmee is de kostprijs van de Belgen vijf euro scherper dan die van de collega's in Nederland. 'In België is het gelukt

om met dezelfde productiemiddelen meer melk te produceren. Een hogere benutting van dezelfde productiemiddelen leidt tot een lagere kostprijs', stelt Jan Halewyck. Hij is adviseur voor Boerenbond en ook de financieel specialist van de Belgische EDF-afdeling. De vrijheid van het melken zonder quotum is in Vlaanderen ten volle benut. Bovendien werd er volgens Halewyck in 2015 bijzonder

veel en hoogwaardig ruwvoer geoogst, waardoor het makkelijk melken was. Halewyck is niet pessimistisch over de kostprijsontwikkeling in buurland Nederland. 'Ik denk dat speculatie een belangrijke verklaring vormt voor de negatieve trend. Het laatste jaar is ervoor gekozen om zo veel mogelijk dieren aan te houden met het oog op mogelijke referenties voor de fosfaatregulering.'

kilo melk. Dit zorgde voor een verdunningseffect in de kostprijs. 'Veel Zweedse EDF-leden hebben in de jaren 2010 en 2011 een stal gebouwd. De eerste jaren was het wennen aan een groter aantal koeien, de diergezondheid had daaronder te lijden. Nu alles op z'n plek is gevallen, draaien de bedrijven technisch en financieel veel beter.'

Dit laatste punt kan Nederlandse melkveehouders een sprankje hoop bieden. Een 'bouwhausse' ontplooidde zich in Nederland pas enkele jaren later, omdat Nederland als een van de weinige landen in Europa 'last' bleef houden van de quoterings. Alles wat op bedrijven met nieuwe stallen nog 'op z'n plek moest vallen' komt in de cijfers van 2016 nog niet tot uitdrukking.

Geen excuses, hogere kostprijs een feit

De alarmerende cijfers waren voor Rick Hoksbergen aanleiding om er tijdens de zomerbijeenkomst van EDF nog eens bij stil te staan. De relatiemanager van Alfa Accountants is financieel specialist van de Nederlandse EDF-afdeling. Hij ging voor zijn analyse nog iets verder terug in de tijd. De conclusie werd er alleen maar treuriger door. 'Nederland is qua kostprijs in tien

jaar tijd weggegleeden uit de kopgroep, we horen nu bij de hek-senluiters. Ik weet dat er veel excuses voor bestaan, maar het is wel een feit dat waar heel Europa zijn kostprijs laat dalen, wij onze kostprijs maar laten oplopen.' De excuses waar Hoksbergen op doelt, zijn de hoge prijzen voor grond en gebouwen. En de laatste jaren van de quoterings drukten de afschrijvingen op melkquotum de kostprijs ook omhoog.

Een ander 'excuus' dat Nederlandse melkveehouders gebruiken, is het fiscale klimaat. Als er een hoge aanslag van de fiscus dreigt, wordt een investering nog wel eens weggeschreven als groot onderhoud. Dat betekent een forse toename van de kostprijs in dat boekjaar. Bovendien gaat het doorgaans niet om de meest rendabele en noodzakelijke investeringen. Het storten van een nieuw kavelpad leidt niet direct tot meer rendement. Volgens Rick Hoksbergen wijkt de fiscale wet- en regelgeving in Nederland niet enorm af van andere landen in Europa. 'In Duitsland worden ook wel nieuwe trekkers gekocht in jaren met een hoge melkprijs. Ik vind echt dat Nederlandse melkveehouders meer focus op hun kostprijs moeten houden. Ze laten zich te veel afleiden.'

Reind Katerberg **reduceerde kostprijs met zeven euro**

Op het bedrijf van Reind Katerberg daalde het break-evenpunt de afgelopen drie jaar bijna zeven euro per honderd kilo melk. Daarmee is de melkveehouder uit Diphooft een uitzondering, want gemiddeld steeg het Nederlandse omslagpunt waarbij de melkprijs kostendekkend is. 'We hebben met name de totale melkproductie fors kunnen opschroeven. In drie jaar tijd is de geleverde melkplas toegenomen van 1,7 miljoen naar 2,5 miljoen kilo per jaar', legt Katerberg uit. Doordat de veehouder in de gelegenheid kwam het jongvee te huisvesten op een nabijgelegen locatie, was er op zijn eigen bedrijf meer ruimte voor extra koeien. Op dit moment telt de veestapel 265 koeien met een productie van 9600 kilo melk per dier. Een andere verklaring voor de scherpe daling in kostprijs is de voerprijs. Als voormalig veevoervertegenwoordiger aarzelt Katerberg niet om zijn eigen krachtvoer samen te stellen. Via mijnvoer.nl weet hij zo een struc-

tureel prijsvoordeel van 4,50 euro per honderd kilo voer te realiseren ten opzichte van zijn EDF-collega's. Ook het voorkopen van de soja-raap heeft de laatste jaren zeker bijgedragen aan het prijsvoordeel. 'Daarnaast werk ik samen met een akkerbouwer. Al een paar jaar koop ik tijdens de oogst ongeveer zeventig ton gerst voor de prijs die hij normaal ontvangt van de handel.'

Katerberg zegt eerlijk dat de groei wel een aanslag was op de beschikbare arbeid. 'We hebben de laatste jaren op ons tandvlees moeten lopen om al het werk rond te zetten. Dat lukte met losse hulpen, maar sinds augustus vorig jaar is er daarom een vaste medewerker aangesteld.'

Of het break-evenpunt nog verder zakt, is maar de vraag. Naast de extra arbeidskosten heeft de fosfaatregulering ook bij Katerberg zijn invloed. Om het huidige aantal koeien te kunnen blijven melken is er een extra jongveeopfokker gevonden.

